

Для ілюстрації другого варіанту доречним прикладом будуть слугувати норми Податкового кодексу України. Так, зокрема у ст. 16 Податкового Кодексу України задекларований обов'язок платника податку сплачувати податки та збори в строки та у розмірах, встановлених цим Кодексом та законами з питань митної справи, а у ст. 35 цього ж Кодексу передбачений порядок сплати таких податків і зборів. Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, становлять механізм реалізації окремих норм Житлового кодексу України, тобто є свідченням дії третього варіанту.

Література

1. Див. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України» при повторному голосуванні 26 груд. 2004 року (справа про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v022p710-04#Text> (дата звернення 29.01.2025).

2. Автор використовує терміни «процедурний» та «процесуальний» як синоніми. Хоча не відкидає поширену в науці думку, що перший термін опосередковує неюрисдикційну діяльність державних органів, а другий – юрисдикційну.

3. Фатхудінова О.В. Теоретико-правові проблеми юридичного процесу. автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.01; Київ., 2000. 16 с.

УДК 341.1(043.2)

Бойко О.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна

ІНСТИТУТ НОТАРІАТУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Нотаріат є важливим правовим інститутом сучасного суспільства. Однією із найважливіших його функцій є досягнення стабільності приватно-правових відносин, що є важливою передумовою розвитку будь-якого суспільства. Курс України на європейську інтеграцію потребує ретельного перегляду і адаптації законодавства у сфері нотаріальної діяльності. Як відомо, нотаріат поділяють на дві системи:

англосаксонського і латинського типу. Нотаріат англосаксонського типу поширений у країнах загального права, до компетенції нотаріальних органів цієї системи входить лише посвідчення документів та підписів. Нотаріат латинського типу складають нотаріальні органи країн романо-германської правової сім'ї. У цій системі нотаріат розглядається як орган безспірної юрисдикції. Характерною рисою такої системи є делегування державою можливості вчиняти нотаріальні дії, зокрема посвідчувати правочини з метою надання їм юридичної вірогідності. Виходячи з цього, законодавства країн, у яких діє нотаріат латинського типу, передбачають чітку систему нотаріальних органів і посадових осіб, а також визначають правила допуску до професії нотаріуса.

Україна з 2013 року належить до Міжнародного союзу нотаріату, проте офіційною аббревіатурою цієї організації є МСЛН (UINL), яка залишилась із попередньої назви організації - Міжнародний союз латинського нотаріату. Ця міжнародна організація налічує 89 членів, у тому числі 22 з 28 країн Європейського Союзу та 15 з 19 країн Великої двадцятки, що свідчить про поширення континентальної правової системи.

В умовах євроінтеграції та цифровізації перед нотаріатом України постає чимало проблем і завдань, що вимагають належного правового регулювання. Упровадження цифрових технологій у нотаріальну діяльність відкриває широкі перспективи для підвищення ефективності роботи нотаріусів та якості послуг, що надаються. Зокрема, електронні реєстри, автоматизовані системи перевірки документів та дистанційна ідентифікація особи сприяють зменшенню ризиків шахрайства та значно спрощують доступ до нотаріальних послуг. Однак одночасно це створює потребу у розв'язанні правових питань, пов'язаних із захистом персональних даних, забезпеченням кібербезпеки та збереженням конфіденційності клієнтів.

Закон України «Про нотаріат» визначає як систему органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії з метою надання їм юридичної вірогідності [1]. Це визначення не обмежує можливостей використання цифрових інструментів та дозволяє їх використовувати згідно чинного законодавства.

Одним із важливих аспектів трансформації нотаріату стало прийняття Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2], що сформував підґрунтя для запровадження електронного формату в нотаріальну діяльність. Це дозволило використовувати електронні документи для посвідчення угод, автентифікації підписів та інших нотаріальних дій. Серед важливих вимог до таких документів – забезпечення їх цілісності, автентичності та доступності – реалізуються завдяки сучасним технологіям, зокрема

електронні підписи. Це значно спрощує та прискорює процеси, одночасно забезпечуючи високий рівень безпеки.

Задля кращого функціонування системи електронного нотаріату в Україні доцільно також звернутися до досвіду його європейських державах, де широко використовуються електронні системи обміну інформацією в нотаріальній діяльності.

Так, у Франції діє система MINITEL, яка надає доступ до комп'ютерів із базами даних та включає в себе безпечну базу даних, обмін даними між базами, а також безпечне з'єднання. У Франції існує безпечна закрита мережа між нотаріусами. Електронний архів автентичних нотаріальних актів існує у формі зашифрованих файлових документів. Строк зберігання таких документів становить 75 років [3].

В Італії нотаріуси працюють із компанією «Нотартель» – це ІТ-компанія для нотаріусів, яка була створена у 1997 р. Національною радою нотаріусів Італії з метою комп'ютеризації процесів оформлення нотаріальних документів, документообігу, а також доступу до інформації, необхідної нотаріусам при вчиненні нотаріальних дій, користування нею [4, с. 89].

Отже, в умовах трансформації правової системи та євроінтеграції сучасний нотаріат, будучи невід'ємною частиною правової системи України, розвивається та удосконалюється. Цифровий вектор розвитку нотаріату має оптимізувати роботу нотаріусів та забезпечити його доступність та зручність. Крім цього, впровадження електронного нотаріату – це продовження державної політики у сфері цифровізації та ще один крок до створення в Україні нотаріату, що відповідатиме європейським стандартам та забезпечить процес реалізації своїх функцій відповідно до викликів сучасності.

Література

1. Про нотаріат: Закон України від 2 вер. 1993 року № 3425-ХІІ. *Відомості Верховної Ради*. 1993. № 39. Ст. 383.

2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 трав. 2003 року № 851-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2003. № 36, ст. 275.

3. Цифрові технології в сучасному нотаріаті: Олена Бунякіна взяла участь у міжнародній конференції. Нотаріальна палата України. 2019. URL: <https://npu.org.ua/news/it-v-notariati-conf/> (дата звернення: 25.01. 2025).

4. Бернацька І. Нотаріат Італії – огляд, доступ до професії, технології, відчуження нерухомості та Національна рада нотаріусів. МЕН. № 6 (78), 2014. С. 86–93.